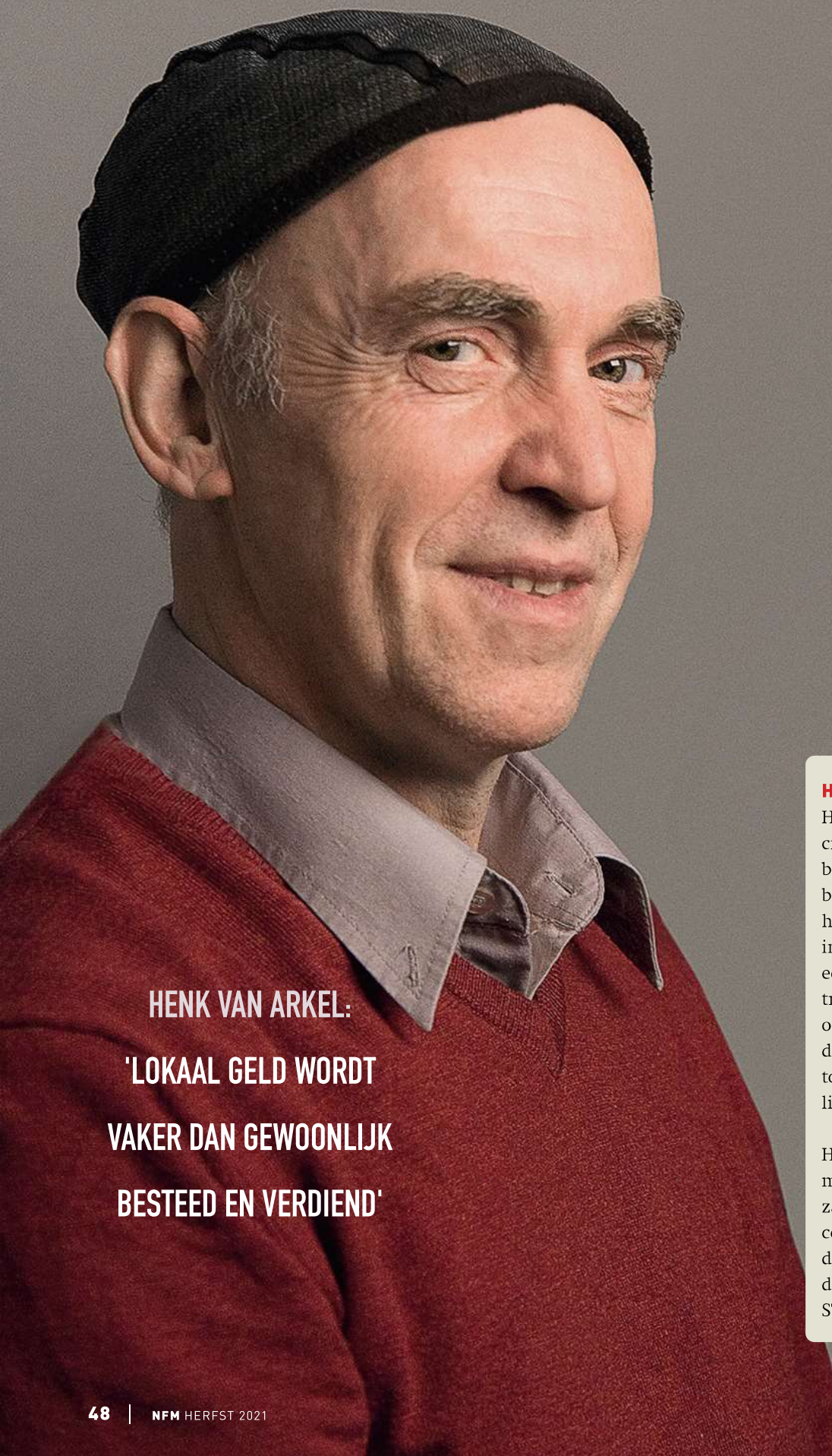

HENK VAN ARKEL:
'LOKAAL GELD WORDT
VAKER DAN GEWOONLIJK
BESTEED EN VERDIEND'

HENK VAN ARKEL

Henk van Arkel, directeur van Social TRade Organisation (STRO), bouwt al vanaf zijn tienerjaren bevlogen aan een alternatief voor het huidige geldsysteem. Dat trekt in zijn visie geld weg uit de lokale economie, richting financiële centra en grote multinationals. Zo veroorzaakt het armoede. Daarnaast dwingt geldschepping tegen rente tot voortdurende groei, die tot milieurampen leidt.

Met grote geestdrift inspireert Henk met STRO anderen om lokale munten te initiëren voor een duurzame circulaire economie. Met succes: wereldwijd gebruiken honderden initiatieven de lokaal-geldmodellen en betaalsoftware Cyclos van STRO.

De *Koop-Lokaal-Booster* is het nieuwe boek van Henk van Arkel van STRO. Het is vooral een praktisch boek om de lokale economie een echte boost te geven. Met een nieuwe kijk op geld en een flinke portie fintech presenteert dit boek een oplossing om lokale bedrijven te versterken, steden levendig te houden en ook nog eens aan duurzaamheid te werken. Hoofdstuk 1 als voorproefje. Een boek dat het verdient om gelezen te worden. Niet voor niets is de boodschap in elk boek van Van Arkel: geef uw exemplaar van het boek door! Wellicht dat de highlights uit hoofdstuk 1 stimuleren om dit boek aan te schaffen én door te even.

Een **echte boost** voor lokale economieën

TEKST HENK VAN ARKEL

Er is een serieus risico dat als nasleep van de lockdown veel MKB-bedrijven uit de gemeente of regio zullen verdwijnen. Maar dankzij een creatieve en vernieuwende aanpak met een koop-lokaal-munt kunnen we ook lokale bedrijven een kans geven op een betere toekomst. Dat geeft de lokale economie meer veerkracht en draagt bij aan de transitie naar een duurzamer economie. Dit boek laat zien hoeveel verschil het voor kleine bedrijven maakt, wáár en hóe de lokale overheid inkoopt. Ook andere instellingen die het publieke belang dienen, kunnen door lokaal te kopen veel invloed uitoefenen.

Het lokaal kopen kan extra impact krijgen als lokale overheden, instellingen en ondernemers gaan samenwerken. Die openen in deze opzet een speciale bankrekening, bestemd voor het versterken van de lokale handel. Dat is een tool om de aanwezige koopkracht lokaal effectiever te maken. Als geld een gemeenschap binnenkomt, verzorgt

het gewoonlijk hooguit één of twee lokale transacties. Daarna verdwijnt het alweer uit de gemeenschap. Dankzij lokale betaalrekeningen wordt het geld wel vier keer of nog vaker verdiend en weer uitgegeven voordat het uit de gemeenschap verdwijnt. Hetzelfde geld, maar het stimuleert de lokale productie en consumptie wel een stuk beter.

De Booster komt precies op het goede moment beschikbaar, want de lockdown heeft de bestaande tegenstellingen in de economie versterkt. Daarbij blijft er steeds minder plaats over voor het lokale kleinbedrijf. Waar dat het meest opvalt is bij de lokale bedrijven die moeten concurreren met webshops. Sommigen daarvan werken op globale schaal en zien daardoor kans veel min-

der belastingen te betalen dan het lokale kleinbedrijf. Ook hebben ze vaak een goedkopere financiering. Ondertussen blijft de samenleving met kale winkelstraten en minder belastinginkomsten zitten. Na corona zullen veel kleine bedrijven daardoor al met 2-0 achterstaan. Het terugveroveren van de positie van voor de lockdown gaat veel winst kosten terwijl er van hun liquiditeit nog weinig over is.

Deze ontwikkelingen vinden plaats tegen de achtergrond van een wereld-economie met veel instabiliteit: handelsoorlogen, de Brexit en de concentratie van rijkdom bijvoorbeeld. Daar bovenop komt dat het meeste geld gebruikt wordt om te speculeren, waardoor er te weinig geld overblijft om de lokale economie goed te organiseren. Met een rente die al op nul staat, weten centrale banken niet meer hoe de economie te stimuleren. Dat kan een probleem worden als de eerste ervaring na de lockdown is weggeëbd, als de extase van de 'bevrijding' voorbij is.

**'CIRCULAIR GELD
STIMULEERT INNOVATIES'**

De beroemde econoom Keynes waar- schuwde al dat vanwege de deflatie die bij zo'n lage rentestand hoort, mensen en bedrijven liever op hun geld gaan zitten dan het uit te geven. Als dat gebeurt, ontstaat een rampzalige situatie. Minder bestedingen betekenen minder verkopen waardoor steeds meer bedrijven moeten stoppen. De gevolgen van de lockdown verschillen erg per branche. Sommige bedrijven hebben gepro- fiteerd en andere hebben een enorme klap gekregen. Voor bijvoorbeeld de horeca, reclame, kunst en cultuur en sport en recreatie heeft de coronacrisis heel veel meer gevolgen dan die van de crisis in 2008. Ronald van Tol, schrijver van het boek *Levende Cijfers*, zegt hier- over in een nota over Koop Lokaal in Rotterdam:

Gaan we dieper in op de ontwikkeling van ondernemingen bij een schok als deze, dan zien we de aard van de problematiek bij herstart. De lockdown bracht een dramati- sche teruggang in omzet voor veel sectoren. Hierdoor werd de winst negatief beïnvloed en ondanks de steunmaatregelen nam het eigen vermogen in veel gevallen af. Doordat de cri- sis zo lang heeft aangehouden, ontstaan er steeds meer problemen met het betalen van de personeelskosten en vaste lasten. Hiervoor is het opgebouwde eigen vermogen gebruikt, waardoor de solvabiliteit maand na maand afnam. De bezorgende winkels zijn over het algemeen de internetbedrijven die het voor elkaar krijgen met hun producten op pagi- na 1 te komen van Google en andere zoek- machines. Dit zijn winkels die niet in de ei- gen plaats zijn gevestigd. Zo wordt de koop- kracht versneld weggetrokken uit de lokale economie en in een aantal gevallen zelfs uit het land. Dit draagt bij aan de toename van de scheve verdeling van de vermogens, die dus niet lokaal beschikbaar meer zijn voor de economie. Als voorbeeld: Bol.com groeide in omzet in de corona-maanden met 30 procent naar 2,8 miljard euro en Amazon met 38 procent tot 386 miljard dollar in 2020. Ter verge- lijking: dit is bijna 50 procent van het bbp van Nederland. Er is een overloop van klan- ten naar deze bezorgbedrijven, een ontwikke- ling die nu kan worden afgelezen aan hun omzetstijging, maar pas straks, wanneer de

winkels weer open mogen, aan de omzeta- ling van de winkelbedrijven. Van de consu- menten is 86 procent voornemens om de da- gelijkse boodschappen online te blijven doen.

VEERKRACHT NEEMT AF

Al voor corona was het voor veel ge- meenschappen belangrijk om de Koop- Lokaal-Booster te gebruiken. Er is na- melijk al langer een trend dat er steeds minder lokale producten en diensten worden gekocht. Daardoor is de eco- nomie van elke Nederlandse gemeente sterk afhankelijk geworden van ontwik- kelingen op wereldschaal. Ontwikkelin- gen waar we geen enkele greep op heb- ben. Onder het motto van efficiëntie is daarbij geaccepteerd dat de lokale eco- nomische veerkracht is afgenomen en de sociale structuur kwetsbaarder is ge- worden. Tijdens de coronacrisis hebben we moeten ervaren hoe efficiëntie en veerkracht elkaar bijten. De ziekenhui- zen werden jarenlang steeds efficiënter gerund. De IC's werden daardoor inge- krompen tot een minimale capaciteit. Dat was op de korte termijn en gezien vanuit het ziekenhuis efficiënt, maar leidde uiteindelijk tot een strenge lock- down die de gemeenschap oneindig veel geld kostte. Precies zo lijkt het on- dergeschikt maken van de lokale econo- mie aan de wereldeconomie efficiënt, maar ook hier kan deze efficiëntie om- slaan in een 'goedkoop is duurkoop'.

Met het afnemen van de veerkracht van veel lokale economieën groeien ook de verschillen in welvaart. Het Interna- tionaal Monetair Fonds (IMF) luidde al voor de coronacrisis hierover de nood- klok in haar World Economic Outlook van april 2019. Daarin spreekt het IMF zelfs van marktfalen, omdat er op veel plekken te weinig geld is voor lokale on-

dernemers om überhaupt voldoende te kunnen verdienen. Geld dat in econo- misch zwakke wijken, steden of regio's binnenkomt gaat daar (te) snel weer uit, zodat lokale ondernemers steeds min- der verkopen. Dat holt de lokale econo- mie uit en brengt ook de sociale samen- hang van de gemeenschap in gevaar. Het slimmer inzetten van publieke gel- den kan hier tegenwicht bieden. Het publieke lange termijn belang mag, nee móet daarbij volop meegewogen wor- den. Doordat in de loop van de tijd heel veel, zo niet bijna al het geld in omloop wel op enig moment door de handen van de overheid en de publieke instel- lingen gaat, kan veel geld een sociaal karakter meegegeven worden. Volksver- tegenwoordigers zien dat en pleiten er- voor dat de lokale overheid bij haar in- kopen niet alleen naar de laagste prijs zoekt, maar ook denkt aan de lange ter- mijn en sociale effecten op de gemeen- schap en daarom meer lokaal inkoopt.

De neerwaartse trend van vóór co- rona en de hierboven beschreven ef- fecten van de lockdown kunnen veel gemeenschappen met een slechte eco- nomische situatie opzadelen met gevol- gen voor werkgelegenheid, sociale co- hesie en duurzaamheid. Alle redenen dus om te onderzoeken wat de Koop-Lokaal- Booster kan doen voor die gemeentes. De Booster is gebaseerd op lokale sa- menwerking en versterkt die op haar beurt ook weer. Het start met het ope- nen van lokale betaalrekeningen door overheid, bedrijven en burgers. Verder- op in het boek zien we hoe die lokale rekeningen regels meegegeven kunnen worden waardoor het geld dat daarop terecht komt mee gaat bouwen aan een gezonde, duurzame en levendige ge- meenschap. Die regels zorgen er name- lijk voor dat geld langer en ook inten- siever lokaal gebruikt wordt: hetzelfde geld wordt binnen dat netwerk van lo- kale rekeninghouders vaker dan ge- woonlijk besteed en verdiend.

Het geld – de koopkracht – blijft door die regels bijvoorbeeld een jaar beschikbaar binnen het netwerk van lokale rekeningen, voordat het als eu-

**'EEN STERKE LOKALE
ECONOMIE BEVORDERT
VERDUURZAMING'**

ro's naar een gewone rekening courant overgemaakt kunnen worden. Dat zorgt ervoor dat het geld de lokale economie optimaler organiseert. Het levert extra omzet op en geeft het lokale bedrijfsleven meer kans zich te herstellen. Daarbij komt het economisch zwaartepunt weer iets terug naar de lokale economie, waardoor die duurzamer wordt en beter bestand tegen crises.

KOOP-LOKAAL BOOSTER

Als overheden gaan kiezen waar en hoe het budget besteed gaat worden, kunnen ze met de Booster ook het lange termijnbelang van de gemeenschap zwaarder laten meewegen. Andere publieke instellingen zoals de politie, het ziekenhuis en het buurtwerk, kunnen uiteraard ook meedoen. Samen vormen hun uitgaven een groot bedrag. Er is dus heel wat te verdienen. Dit maakt het voor lokale bedrijven bijzonder aantrekkelijk om ook zo'n lokale rekening te openen en te kunnen verdienen aan het lokale geld dat door die instanties lokaal besteed gaat worden.

Het netwerk van lokale bedrijven dat nodig is voor de Booster maakt ook een basiskrediet mogelijk, waardoor al vanaf de start van het lokale netwerk de meeste bedrijven direct aankopen kunnen doen.

Wanneer voldoende bedrijven meedoen, worden ook grotere kredieten mogelijk en al dat kredietgeld gaat dan lokaal circuleren en hierbij de lokale productie, handel en consumptie ondersteunen.

De omgeving heeft baat bij een bloeiende lokale economie. Intuïtief denken we dat als een lokale overheid ervoor kiest om meer lokaal in te kopen, dat dit ten koste gaat van bedrijven in andere regio's. Ik moet dat tegen spreken: lokaal inkopen heeft dat effect niet. In het grotere plaatje tussen de regio's verandert er namelijk niets.

Hoe zit dat? Geld komt altijd al de regio binnen, om dan na verloop van tijd buiten het gebied uitgegeven te worden. Dat blijft zo. Waar het om gaat is wat er in die tussentijd gebeurt. Hoe

TIPS VOOR EEN BOOST

In het boek staan heel veel tips en suggesties om de lokale economie een boost te geven. Dit zijn er een aantal:

- Informeer (mede-)gemeenteraadsleden, wethouders, lokale ambtenaren, bestuursleden van de ondernemersvereniging, verzekeraars en opiniemakers over de koop-lokaal booster. De inhoud van het boek kan hierbij helpen;
- Geef uw exemplaar van het boek door;
- Een extra exemplaar kost 19,50 euro. Mocht u meerdere boeken in uw omgeving willen verspreiden, kijk dan op de website voor de mogelijkheden: www.socialtrade.nl/webshop;
- Lees het boek samen met anderen en organiseer avonden om de Booster samen te bespreken. Bij eerdere STRO-boeken was dat meestal een succes. U zou dan op de laatste avond iemand van STRO kunnen uitnodigen om openstaande vragen te beantwoorden;
- STRO zal zelf een aantal online lezingen organiseren rond het boek.

lang en hoe actief dient dat geld de lokale economie? De introductie van lokale rekeningen en het gebruik daarvan door publieke instellingen maakt dan dat het geld een tijd lang effectiever lokaal gebruikt wordt. Er treedt slechts een eenmalige vertraging in de relatie met andere regio's en het buitenland op, terwijl er voor de lokale bedrijven wel veel verandert: er circuleert meer geld dat vaker verdiend en weer uitgegeven wordt.

Voorwaarde is wel dat het lokale gebruik van het aanwezige geld meer aan- en verkopen mogelijk maakt, vóórdat het vertrekt. Dan neemt de welvaart lokaal toe. Elke gemeenschap die welvarend wordt kan ook meer bijdragen aan de wereld, onder andere door meer op het gebied van belastingen en meer vraag naar speciale producten. Dat is uiteindelijk ook voor naburige gemeentes van belang.

Het versterken van de lokale economie heeft ook effect op de duurzaamheid van de economie. Dat effect komt doordat als geld gedurende een periode alleen lokaal besteed kan worden, lokale bedrijven en starters betere kansen krijgen om lokale producten en diensten te verkopen. Maar, die extra productie moet dan wel gemaakt worden met lokale middelen, want extra import betalen met lokaal geld, dat gaat niet luk-

ken. Zo stimuleert het circulaire geld innovaties, ontwikkeld door lokale producenten, handelaren en sociale ondernemers waarbij geen extra grondstoffen van buiten aangekocht hoeven te worden. Dat zal vaak extra dienstverlening zijn, maar er zal ook vaker sprake zijn van reparatie, hergebruik en recycling.

In de volgende hoofdstukken passen we twee inspirerende praktijkvoorbeelden de revue. Het eerste vertelt hoe lokaal kopen aangepakt wordt in de Engelse stad Preston. In 2018 werd deze stad uitgeroepen tot 'most improved city in the UK'. Dit hoofdstuk beschrijft hoe ze dit voor elkaar hebben gekregen.

Het tweede praktijkvoorbeeld gaat over de Oostenrijkse stad Wörgl waar de invoering van lokaal bonnengeld zorgde voor een daling van de werkloosheid met 25 procent.

Vanuit die voorbeelden wordt in volgende hoofdstukken bekeken hoe de voordelen die beide voorbeelden introduceerden in hun gemeenschap met moderne middelen nu binnen handbereik zijn gekomen van alle gemeentes die er belang bij hebben.

Dit en veel meer in het boek *Koop-Lokaal-Booster* van Henk van Arkel. ■

Meer informatie: www.socialtrade.nl, www.cyclos.org, www.unitedeconomy.nl, www.utrechtse-euro.nl, www.vix.nl.